

об'єднав професійних і талановитих людей на одній сцені Театру ім. Магара. Його глядачами стали близько 1000 осіб, які отримали незвичайні позитивні емоції від яскравих виступів професіоналів (https://www.youtube.com/channel/UCsAUK0bIEbLI2CvWbFyBk_Q).

Жвавий інтерес викликали надані методичні рекомендації щодо ефективної взаємодії з учнями, які мають особливі освітні потреби. На заняттях велика увага приділялася психологічним і педагогічним засобам вирішення актуальних питань інклюзивного навчання в Новій українській школі, а також технічному оснащенню навчання учнів з особливими освітніми потребами. Було зроблено акцент на особистісній готовності педагогічних працівників до успішної взаємодії в навчально-виховному процесі з учнями незалежно від рівня їх здоров'я. Важливим аспектом успішного запровадження інклюзивної освіти є розуміння всіма учасниками цього процесу його складності, різноманіття, а також необхідності постійного розвитку й консолідації всіх ресурсів.

Учасники курсів підвищення кваліфікації відзначили цінність інтерактивних занять, які поєднували теоретичні та практичні аспекти. Слухачі зазначили, що вони зробили великий упевнений крок до набуття інклюзивної компетентності. З-поміж найяскравіших вражень – робота з уявленнями про себе людей з інвалідністю, формування соціального іміджу таких осіб, а також дискусії щодо актуальних питань професійного становлення молоді з особливими потребами й особливостей запровадження інклюзивного навчання в Україні та європейських країнах.

По закінченню курсів слухачі отримали свідоцтва Запорізького національного університету про підвищення кваліфікації, що є офіційним документом, який зберігається під час проходження державної атестації.

УДК 376.35

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПАСТИРСЬКОЇ ОПІКИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Микола СУПРУН, Київська духовна академія і семінарія, м. Київ, Україна; suprun62@ukr.net; orcid.org/0000-0002-4198-9527

Щодо більшості професій різних типів: «Людина – природа», «Людина – техніка», «Людина – художній образ», «Людина – знакова система», можна цілком виважено вживати поняття «робота», «служба» чи «діяльність» (біолог, водій, програміст тощо), стосовно ж професій типу «Людина – Людина» (учитель, лікар тощо) доречно буде використовувати поняття «місія». Душпастирська діяльність священнослужителя повністю потрапляє під всеохоплююче поняття «Духовна місія». Отже, ми маємо всі підстави стверджувати, що місія священника – це і професійна діяльність, яка ґрунтується на енциклопедичних знаннях різних сфер богословської та світської науки, й особливе покликання нести слово Боже до серця парафіянина.

© Супрун М., 2021

Визначальне місце в становленні майбутнього служителя Церкви займає педагогіка як наука і навчальна дисципліна про виховання Людини. Вивчення історії питання підготовки кадрів духовенства в різні періоди розвитку духовної освіти дає підстави для твердження, що опанування основ психолого-педагогічної науки завжди було в полі зору педагогічних колективів духовних шкіл. Враховуючи певний досвід викладання педагогічних дисциплін і, найголовніше, – запити практики пастирської служби, ми пропонуємо включити наступні розділи до структури навчальної дисципліни «Педагогіка»: «Педагогіка як наука і навчальна дисципліна в контексті духовної освіти», «Основи теорії виховання», «Основи дидактики», «Організація науково-дослідної роботи студентів», «Врахування вікових особливостей людей у душпастирській діяльності», «Людина з особливими потребами у сфері пастирської служби».

Зупинимося на аналізі змісту кожного із зазначених розділів *підручника для духовних та світських закладів освіти «Педагогіка»* (автор М. Супрун). Враховуючи, що педагогіка має значну історичну спадщину, ми в розділі *«Педагогіка як наука і навчальна дисципліна в контексті духовної освіти»* ставимо за мету зорієнтувати студентів у вивченні як світової, так і вітчизняної педагогічної думки. Прагнемо спрямувати пізнавальну активність студентів на всебічне вивчення педагогічних дефініцій як у теоретичному, так і в практичному сенсі. Особливу увагу ми приділяємо вивченню педагогічної скарбниці знакових постатей педагогічної науки і практики. Насамперед, мова йде про педагогічний доробок Я. Коменського, К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського та інших світочів педагогічного минулого, які визначили пріоритети розвитку сучасної педагогіки.

Розділ *«Основи теорії виховання»* присвячений всебічному вивченню базової категорії «Виховання» в широкому соціальному, у широкому педагогічному, у вузькому педагогічному й у гранично вузькому ракурсах. Базовими темами цього смислового блоку визначені: «Особистість сучасного соціального педагога», «Структура виховного процесу. Закономірності виховання», «Принципи виховання», «Методи виховання», «Напрями виховання», «Колектив», «Самовиховання особистості». Фундаментальні категорії педагогічної теорії та практики «Навчання» й «Освіта» будуть усебічно розглянуті в розділі *«Основи дидактики»*. Насамперед, у поле зору нашого вивчення потрапляють такі питання, як «З історії дидактики», «Структура навчального процесу», «Принципи навчання», «Методи і засоби навчання», «Методика аналізу навчального заняття». Вбачаючи в особистості священика носія високої людинознавчої науки, ми пропонуємо в розділі *«Організація науково-дослідної роботи студентів»* розкрити теоретичні та методичні засади організації і проведення дослідницької роботи молодого вченого. Вважаємо, до безумовних переваг зазначеного навчального блоку, передусім, потрібно віднести розкриття сутності етапів здійснення наукового пошуку. Враховуючи, що в поле зору священика потрапляють парафіяни різного віку, наявність розділу *«Врахування вікових особливостей людей у душпастирській діяльності»*, на нашу думку, є цілком виправданою. Умовним девізом до цього змістового підрозділу можуть слугувати слова К. Ушинського про те, що якщо педагогіка бажає навчити людину в усіх відношеннях, то вона має, насамперед, вивчити її в усіх відношеннях. У ряді додатків до цього розділу, зокрема в *додатку А «Позааудиторна робота студентів»*, розкрите наше бачення цього важливого елементу виховного процесу.

Оскільки корпорація духовних шкіл має значні напрацювання у сфері організації позааудиторного життя вихованців, то науково-методичний матеріал розділу

якраз і скеровує думку викладача і студента на пізнання технології здійснення позааудиторної діяльності духовного закладу освіти. Зазначений вид педагогічної праці вихованців духовних академій і семінарій є гармонійним елементом усього навчально-виховного процесу вищого закладу освіти. Загальновідомо, що про рівень розвитку цивілізованості суспільства судять за його ставленням до найбільш соціально незахищених прошарків: дітей, хворих, людей із інвалідністю, осіб похилого віку і, звичайно, до людей з особливими освітніми потребами. Саме тому, наявність розділу *«Людина з особливими потребами у сфері пастирської служби»* передбачає вивчення основ корекційної педагогіки.

Матеріали всіх розділів спрямовані на скерування зусиль педагогів та вихованців на вирішення провідного завдання діяльності закладу освіти – підготовки фахівця відповідного профілю. Вбачаючи в діяльності випускника духовної школи насамперед його соціально-педагогічну спрямованість у повсякденному служінні, пропонуємо окремо розглянути питання про особистість соціального педагога.

Підготовлений підручник *«Педагогіка»* не ставить за мету всебічне розв'язання завдань формування педагогічної культури студентів та вихованців духовних закладів освіти, він уміщує інформацію з базових питань, що розкривають сутність виховання як суспільного явища в умовах сучасного суспільства. Розкриваються ключові категорії педагогічної науки: цілі, зміст, закономірності, принципи, форми, методи виховання і навчання тощо. Матеріали книги узагальнюють сучасні дослідження в галузі психолого-педагогічної науки і можуть бути використані при вивченні таких навчальних дисциплін у духовних закладах освіти, як *«Церква і педагогіка»*, *«Педагогіка»*, *«Соціальна робота Церкви»*, *«Основи психології»*, *«Пастирська психологія»*, *«Жестова мова»*, а також у процесі проведення занять у Недільних школах.

Багаторічна практика викладання психолого-педагогічних дисциплін у Корпорації Духовних шкіл орієнтує нас на те, що студенти-богослови повинні мати не лише певні теоретичні знання у галузі спеціальної педагогіки та психології, а й долучатися до безпосередньої роботи в спеціальних школах та класах із інклюзивним навчанням. Викладач жестової мови К. Дятлова вже багато років використовує напрацювання відділу жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України. Монографії та навчальні посібники професора С. Кульбіди та її колег широко запитані в студентському середовищі Київської духовної академії і семінарії.

Саме розкриттю цих та інших питань і була присвячена передача *«Камо грядеши»* з теми **«Інклюзивна освіта»** на ТРК *«Глас»* від 12 червня 2021 р. (<https://www.youtube.com/watch?v=NdIDInNTkCs&list=PLGbSg5VgPkxyZ7bbNfldVkxSRyv90nvM9>). Увесь спектр загальнопедагогічних питань, розкритих у підручнику *«Педагогіка»*, представлено крізь призму прагнення пізнати божественну Істину. Пізнання власних душі та тіла, як визначальних сфер людської природи, розглядається виключно з позицій формування постійного прагнення православної людини отримати Благодать Божу. Враховуючи, що майбутні пастирі, вихованці корпорації духовних шкіл під час виконання своєї духовної місії здійснюватимуть духовну опіку своєї пастви, ми прагнемо зробити наступний крок у справі виховання богослова – підготувати окремий підручник *«Православна педагогіка»*. Цільовий аспект видання полягає в об'єднанні зусиль богословів та вчених-педагогів, зокрема й корекційних, у виробленні виваженого погляду на виховання гідного служителя Святої Церкви Христової.